

УДК 378

СІГАЄВА Лариса Євгеніївна,

доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри освітнього менеджменту та освіти дорослих,
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»
e-mail: les2206@ukr.net

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД УПРАВЛІННЯ ВИЩОЮ ОСВІТОЮ: ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ

У статті розглядаються проблеми управління вищою освітою в зарубіжних країнах; визначається, що вибір країною європейської інтеграції – це вагомий стимул для успіху економічної та політичної трансформації, що може стати основою національної консолідації, переходу від закритого

тоталітарного до відкритого демократичного суспільства. В цих умовах розбудова системи освіти та її докорінне реформування мають стати основою відтворення інтелектуального, духовного потенціалу народу, виходу вітчизняної науки і техніки на світовий рівень, інтеграції України у світовий культурний та економічний простір, оскільки від рівня інтелектуального розвитку людини більшою мірою залежатиме успіх не лише будь-якої виробничої діяльності, але й взагалі будь-якої сфери життєдіяльності.

На підставі аналізу системних процесів вищої освіти у країнах Європи й Америки, автор визначає найхарактерніші тенденції розвитку зарубіжної вищої освіти, а саме: тенденція продовження обов'язкової освіти після школи; тенденція до диверсифікації структур вищої освіти; тенденція до побудови суспільства, яке безперервно навчатиметься (система безперервної освіти); тенденція до урізноманітнення вищих навчальних закладів; тенденція до розширення завдань вищих навчальних закладів; тенденція вдосконалення та розширення «короткої і професіоналізованої» вищої освіти; тенденція до якісних змін у вимогах та умовах праці викладачів вищої школи; тенденція до створення та розвитку нових університетів та інших вищих навчальних закладів на території з нижчим освітнім рівнем населення; нові тенденції в управлінні вищою освітою та її фінансуванні; нові тенденції у взаємодії вищих навчальних закладів і промисловців; тенденція до підвищення якості освіти; тенденція вдосконалення систем кваліфікаційного забезпечення вищої освіти; тенденція розширення навчання за кордоном; тенденція до зростання конкуренції на світовому ринку освітніх послуг; проблема втрати молодих науковців; євроінтеграція вищої освіти, яка має на меті створення єдиного європейського освітянського простору (Болонський процес).

Автор стверджує, що досвід зарубіжних країн в управлінні вищою освітою свідчить про те, що шляхом розширення і вдосконалення цієї системи можна значно пом'якшити соціальну напруженість у суспільстві і вирішити багато соціально-економічних проблем; якість професійної підготовки повинна забезпечувати конкурентоспроможність випускників вищої школи на ринку праці, а отже і рівень їх соціальної захищеності. Розвиток вищої освіти повинен бути в центрі уваги уряду країни.

Ключові слова: освіта; вища освіта; управління вищою освітою; фахова підготовка.

Постановка проблеми. У новому тисячолітті, в епоху інформатизації та високих технологій конкурентоспроможність країн на світовому ринку в значній мірі

залежить від рівня освіченості людей, розвитку їх творчих сил, готовності і уміння переучуватися, здобувати нові знання, жити і трудитися в постійно мінливому світі; місце країни у світі визначається рівнем її освіти і культури.

З метою реалізації стратегічного курсу України на інтеграцію до Європейського Союзу, забезпечення всебічного входження України у європейський політичний, економічний і правовий простір та створення передумов для набуття Україною членства у ЄС Указами Президента України від 11 червня 1998 р. та 12 квітня 2000 р. було затверджено «Стратегію інтеграції України до Європейського Союзу», а 14 вересня 2000 р. «Програму інтеграції України до Європейського Союзу». 27 листопада 2003 р. Верховна Рада України прийняла Закон України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу», підготовлений за активної участі експертів Центру європейського та порівняльного права.

Отже, як свідомий суспільний вибір перспектива європейської інтеграції – це вагомий стимул для успіху економічної та політичної трансформації, що може стати основою національної консолідації, переходу від закритого тоталітарного до відкритого демократичного суспільства. Європейський вибір України – це орієнтація на фундаментальні цінності західної культури – парламентаризм, права людини, права національних меншин, лібералізація, свобода пересування, свобода отримання будь-якого рівня тощо. Все це є невід'ємним атрибутом громадянського критичного суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом своєчасною та надзвичайно актуальною стала ініціатива низки європейських країн щодо загальноосвітньої взаємно-узгодженої й толерантної підготовки людини до життя у «новій Європі», яка відома як Болонський процес. Болонський процес – це своєрідний рух освітніх національних систем до єдиних критеріїв і стандартів, які утверджуються в Європі. Головна його мета – консолідація зусиль наукової й освітянської громадськості та урядів для істотного підвищення конкурентоспроможності європейської вищої освіти та науки у світовому вимірі, а також для підвищення ролі цієї системи у соціальних перетвореннях. Адже важливість освіти й освітньої співпраці в розвитку та зміцненні стійких, мирних і демократичних суспільств універсальна і підтверджується як першочергова.

У сучасному світі, коли незалежність України стала незаперечним фактом, а освіта – власною справою українського народу, розбудова системи освіти та її докорінне реформування мають стати основою відтворення інтелектуального, духовного потенціалу народу, виходу вітчизняної науки і техніки на світовий рівень, інтеграції України у світовий культурний та економічний простір.

У розвинутих країнах світу усвідомлюють, що для ефективної виробничої діяльності людина повинна не тільки добре володіти фаховими вміннями, а й мати достатньо високий культурний, моральний, психологічний рівень; людина має відчувати себе повноцінною особистістю, повноправним членом товариства, общини, сім'ї. А досягти цього можна не тільки і навіть не стільки шляхом набуття повної середньої освіти (хоча, звичайно, ця гуманістична мета дуже приваблива), скільки шляхом постійного або принаймні регулярного навчання. Науково-технічна революція, що розгорнулася після Другої світової війни, подальший розвиток неперервності освіти стимулювали реорганізацію навчання дорослих, використання активних методів навчання, які викликали інтерес до пізнавального процесу, розвивали творчий потенціал особистості. Одним із наслідків науково-технічної та «інформаційної» революцій і стає значне підвищення вимог до рівня освітньої та фахової підготовки людини.

Від рівня інтелектуального розвитку людини більшою мірою залежатиме успіх не лише будь-якої виробничої діяльності, але й взагалі будь-якої сфери життєдіяльності. Досвід зарубіжних країн у розвитку управління вищою освітою свідчить, що шляхом розширення і вдосконалення цієї системи можна значно пом'якшити соціальну напруженість у суспільстві та вирішити багато соціально-економічних проблем.

Мета статті. Проаналізувати позитивний досвід зарубіжних країн з управління вищою освітою та рекомендувати його для подальшого вивчення з метою запровадження в роботу ВНЗ України.

Виклад основного матеріалу. Оцінюючи системні процеси вищої освіти у країнах Європи й Америки важливо зупинитися на найхарактерніших тенденціях розвитку зарубіжної вищої освіти, а саме:

- тенденція продовження обов'язкової освіти після школи;
- тенденція до диверсифікації структур вищої освіти;
- тенденція до побудови суспільства, яке безперервно навчатиметься (система безперервної освіти);
- тенденція до урізноманітнення вищих навчальних закладів;
- тенденція до розширення завдань вищих навчальних закладів;
- тенденція вдосконалення та розширення «короткої і професіоналізованої» вищої освіти;
- тенденція до якісних змін у вимогах та умовах праці викладачів вищої школи;
- тенденція до створення та розвитку нових університетів та інших вищих навчальних закладів на території з нижчим освітнім рівнем населення;
- нові тенденції в управлінні вищою освітою та її фінансуванні;
- нові тенденції у взаємодії вищих навчальних закладів і промисловців;
- тенденція до підвищення якості освіти;
- тенденція вдосконалення систем кваліфікаційного забезпечення вищої освіти;
- тенденція розширення навчання за кордоном;
- тенденція до зростання конкуренції на світовому ринку освітніх послуг;
- проблема втрати молодих науковців;
- євроінтеграція вищої освіти, яка має на меті створення єдиного європейського освітянського простору (Болонський процес).

Тенденція до побудови суспільства, яке безперервно навчатиметься. Ідея безперервної (неперервної) освіти («Lifelong Learning» – LLL) є однією з провідних в освітній політиці початку XXI ст. Нині вона розглядається як унікальний механізм виживання людини та суспільства в інформаційну епоху. Адже перехід від індустріального до технотронного, інформаційного суспільства, у якому наукові знання й інформація щорічно подвоюються або навіть потроюються, створює для людини принципово нові умови життя, вимагаючи постійного самовдосконалення й оновлення знань, зростання

самосвідомості та почуття відповідальності. Це – нова соціально-педагогічна парадигма, формування якої об'єктивно зумовлене всім соціально-економічним і суспільним розвитком під впливом глобалізаційних та інтеграційних процесів, якими характеризується сучасний цивілізаційний розвиток. Вона покликана і здатна забезпечити сучасний рівень професійної підготовки фахівців, наступність і взаємоузгодженість формування професійного мислення як основи професійної культури. Адже з плином часу змінюються суспільства, технології життя, праці та навчання, обсяги знань, системи освіти. Людина як особистість формується та розвивається постійно і безперервно: від народження та протягом усього життя.

Розвиток вищої освіти потребує уваги з боку уряду. У США це добро розуміють. Тому щорічно Конгрес США приймає до десяти законів, що стосуються освітньої галузі й супроводжуються виділенням значних фінансових коштів на їх реалізацію. Закони про професійну освіту, підкріплені федеральним фінансуванням (більш ніж 1 млрд доларів щорічно), відкривають можливості для професійної підготовки та перепідготовки людей практично будь-якого віку. Ось деякі з них: Закон «Про освіту з метою національної оборони», Закон «Про розвиток вищої освіти», Закон «Про розвиток професійної підготовки», Закон «Про підтримку сім'ї», Закон «Про освіту та професійну підготовку для підвищення конкурентоздатності Америки», Закон «Про попередження відсіювання учнів зі школи» та ін. Ці закони стосуються всіх основних ланок освітньої системи, забезпечують умови для навчання, розвитку та самовдосконалення людини протягом усього життя. Законодавча діяльність Федерального уряду та його фінансові витрати стимулюють активність місцевих влад у побудові системи неперервної освіти. Важливе місце в роботах американських дослідників займають проблеми цілей неперервної освіти. Головними серед них слід вважати професійний розвиток людини протягом усього її життя, збереження національної культури суспільства, підготовку до трудової діяльності й підтримку високої працездатності людини. Досягнення цілей розвитку вищої освіти допускає перегляд змісту навчання й виховання. В американській дидактиці інтенсивно розробляються методи навчання, що викликають інтерес до навчання та пізнавальну активність людей, які навчаються, що є важливим компонентом неперервної освіти. Однак розвиток системи освіти дорослих, як свідчить досвід, йде не «згори», від теоретичних концепцій, а «знизу» – від динамічно змінюваного життя, зумовленого соціокультурною та виробничою діяльністю [1]. Разом із тим, вживаються певні заходи щодо поліпшення підготовки вчительських кадрів. Вони передбачають: розробку тестів для відбору тих, хто буде вчителем; збільшення тривалості навчання майбутніх учителів; більш високі вимоги до інтелектуалізації освіти вчителів; піднесення престижу вчительської праці; збільшення оплати праці вчителя. Саме життя виступає чітким регулятором розвитку освітніх структур, гнучких вже за своїм походженням.

Ідея неперервності освіти, розвиток вищої освіти стимулювали реорганізацію навчального процесу, висунули на перший план використання активних методів навчання, які викликають інтерес до пізнання нового, розвивають творчий потенціал особистості. Неперервна освіта тісно пов'язана з пізнанням людиною себе, своїх інтересів, здібностей, містить у собі всі ланки, починаючи з дошкільного виховання, середньої загальноосвітньої школи, післясередньої освіти (професійна освіта, вищий навчальний заклад, система підвищення кваліфікації), неформальної освіти. Створюються спеціальні програми для здібних учнів, талановитих учнів старших класів можуть зараховувати до вищих навчальних закладів або вони можуть вчитися за програмою ВНЗ у школі. Післясередня та післядипломна освіта охоплюють професійну освіту, навчання в університетах і коледжах, систему підвищення кваліфікації та перепідготовку спеціалістів у навчальних закладах та на підприємствах. Післядипломна освіта охоплює професійну освіту, навчання в університетах та коледжах, систему підвищення кваліфікації та перепідготовку спеціалістів у навчальних закладах та на підприємствах [2, с. 45–46]. Величезні освітні можливості для людини відкриває так звана неформальна освіта (гуртки, семінари, конференції, форуми, громадська освіта). Саме вона сприяє розвитку самостійності людини, забезпечує неперервність навчання.

У США поняття неперервна освіта в основному пов'язується з поняттям суспільства, що навчається і надає рівні освітні можливості та свободу вибору кожному [3]. Американський досвід у галузі неперервної освіти дає змогу виділити низку тенденцій –

доступність, варіативність, гнучкість, адаптивність, диференційованість – які мають стратегічне значення для розвитку освітніх систем у сучасному світі [4, с. 22]. Система професійної освіти досить велика за обсягом. Близько 20% учнів, що не закінчили середню школу, набувають професію першого рівня на професійних відділеннях загальноосвітньої школи (присвоюється сертифікат професійної компетентності), в регіональних профцентрах, школах і на курсах, організованих підприємствами та установами, у приватних професійних школах. Професію другого рівня (асоційований ступінь) молодь здобуває в технічних коледжах. Враховуючи гостру боротьбу на світовому ринку, американський уряд розглядає професійну освіту першого та другого рівнів як найважливіший чинник зміцнення конкурентоздатності країни. Суттєвим для подальшого навчання й активної соціальної та професійної діяльності є комп'ютерна грамотність учнів, яка потрібна під час навчання за допомогою інформаційних технологій. Інформатика виступає важливою ланкою між освітньою школою та наступними рівнями навчання.

В системі вищої освіти США існують різні рівні вишів – від елітних, платних університетів до обцинних дворічних коледжів з відкритим прийомом (без іспитів) – з гнучкими та різноманітними програмами навчання [5, с. 117–119]. У вишах існують компенсаторні та корегувальні програми, які допомагають першокурсникам у заняттях та адаптуванні до нових умов навчання; вищі навчальні заклади безупинно розширюють обсяг післядипломної освіти різних рівнів. Практично в кожному великому університеті США є центри неперервної освіти. Так, центр неперервної освіти Університету штату Джорджія прагне задовольнити потреби в неперервній освіті мешканців штату незалежно від того, мали вони відношення до вищої освіти (закінчили, перервали навчання, мають ступінь бакалавра або магістра) чи не мали [6]. Однією з основних функцій університету є реалізація програм з підвищення кваліфікації на базі самого університету та по усьому штату за допомогою телебачення, комп'ютерної та відеотехніки, інших засобів масової комунікації [5, с. 117]. Великі програми з підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів здійснюють різноманітні промислові фірми та компанії: 74% з них організовують навчання працівників у робочий час; 90% компаній сплачують за навчання своїх співробітників; близько 9% оплачують навчальні відпустки терміном не менше 1 місяця [5, с. 119]. Важливу роль відіграють професійні товариства: вони оцінюють програми навчання вишів для дорослих і навчальні центри при промислових фірмах, розробляють власні програми, готують навчальні матеріали, здійснюють атестацію спеціалістів та акредитацію навчальних закладів. Витрати освітніх властей на вищу освіту не є великі: 0,1% (Федеральний уряд), 0,4% (влада штату), 0,5% (місцева влада) бюджету на освіту. Однак в реальності Федеральний уряд США здійснює фінансування вищої освіти. Таким чином, останні десятиліття відзначені активними теоретичними та практичними пошуками (як на міжнародному, так і національному рівнях) моделей неперервної освіти, що відповідають потребам нової цивілізації.

Необхідність глибоких, якісних змін в освіті США, як і в інших розвинених країнах, була пов'язана з неперервним навчанням і розвитком людини впродовж її життя. Вивчення досвіду розвитку вищої освіти у США дає змогу більш повно розкрити її сутність як стратегічного напрямку розвитку сучасної освіти, виявити нові тенденції та закономірності, зумовлені ідеєю неперервності у світовому педагогічному процесі та відзначити позитивне: масовість охоплення навчанням різновікових верств населення, її доступність, створення законодавчо-правової бази для розвитку освіти дорослих, фінансова допомога для дорослих при навчанні, відсутність вікових обмежень для осіб, які мають бажання навчатися.

Тенденція до розширення завдань вищих навчальних закладів. Слід зазначити, що тенденція до всебічної (єдиної) університетської системи разом із розвитком потужного сектору вищої освіти не університетського рівня сприяли ширшому тлумаченню поняття «університет», яке відрізняється від традиційного визначення «європейського університету» – установа з інтенсивною співпрацею, узгодженістю між викладанням, навчанням та успіхами у ньому, де велика увага приділяється індивідуальному навчанню. Ця тенденція чітко простежується нині переважно в університетах тих країн, які встигли найглибше зануритися у процес створення інформаційного суспільства. Донедавна мало структуровані системи вищої освіти виконували досить обмежену кількість завдань щодо збереження та зміцнення державних структур країни, проведення наукових і технологічних

досліджень. Водночас вони займалися підготовкою науковців, а також забезпеченням економіки фахівцями високої кваліфікації. У більшості країн вищі навчальні заклади виконували ці завдання шляхом використання моно- (чи мало-) дисциплінарного навчання. Якщо вища освіта була загальною, то фахова підготовка переносилася на робочі місця (класичним прикладом є Японія).

Головні ж завдання щодо організації роботи вищих навчальних закладів з професійно орієнтованими програмами навчання, паралельно з університетським сектором, майже однакові у більшості країн:

- запропонувати професійно орієнтовані й економічно вигідні типи освіти для задоволення потреб ринку праці;
- забезпечити потреби зростаючої кількості абітурієнтів без істотного збільшення урядових витрат на вищу освіту;
- запропонувати програми, орієнтовані передусім на викладання, в яких частково використовуватимуться дослідження прикладного характеру;
- поновлення та поліпшення вже існуючої професійно орієнтованої освіти;
- створення реальних передумов для постійного та безперервного перенавчання переважної кількості зайнятих в усіх секторах економіки фахівців під тиском швидкого подвоєння накопичення людством інформації, відкриття та впровадження нових технологій і відповідних змін ринку праці (система безперервної освіти впродовж усього життя) тощо.

Поряд із розширенням функцій університетів, деякі країни обрали шлях створення спеціалізованих вищих навчальних закладів для забезпечення безперервної й нетрадиційної освіти.

Потребують пояснення також *нові тенденції в управлінні вищою освітою та її фінансуванні*. Наприклад, спеціалісти вважають, що переважна більшість сучасних систем вищої освіти належить до *централізованих*, коли державі так чи інакше належать економічні або політичні важелі управління закладами. В Європі високою централізацією та громіздкими бюрократичними структурами вирізняються системи вищої освіти (у Франції центральний департамент, що відповідає за освіту цієї країни, налічує понад 6 000 штатних працівників, Італії, Швеції, всіх країн постсоціалістичного простору тощо. Досить централізованими є системи освіти Японії, Тайваню, Південної Кореї, Сінгапуру тощо). На протилежному полюсі – майже повністю *децентралізована система вищої освіти США*, де уряд майже не втручається навіть у важливі питання академічного життя. Проте, це не заважає освітній системі Сполучених Штатів Америки бути однією з кращих у світі, свідченням чого є не лише наукові відзнаки дослідників США, а й значна кількість іноземних студентів та аспірантів.

Окрему групу утворюють *федеративні системи вищої освіти* (Канада, Німеччина, Індія). Наприклад, кожна з 16 земель ФРН має власне Міністерство освіти, яке керує всіма закладами на своїй території. Для координації програм і навчальних планів створено загальнодержавні структури, зокрема з 1969 р. діє Федеральне міністерство освіти.

Світова практика свідчить, що максимальна ефективність національних систем освіти визначається, безперечно, умовами країни. Однак, очевидно, що майже всі розвинені держави (навіть США) переходять до дедалі більшого державного фінансування передусім тих вищих навчальних закладів і лабораторій, наукові доробки яких забезпечують конкурентоспроможність національної продукції на світовому ринку. Існує чимало способів *державного впливу на вищу освіту* без створення централізованої державної структури. Для цього використовуються кошти федерального бюджету й існуючі механізми розподілу та контролю.

Нові тенденції у взаємодії вищих навчальних закладів і промисловців виявляються у формуванні нової форми взаємовигідної співпраці великої промисловості та великих вищих навчальних закладів. Зокрема, йдеться про створення «технополісів», «технопарків», «комплексів» чи просто «центрів» (назв багато). У розвинених країнах така взаємовигідна співпраця професури та бізнесменів дозволяє розв'язати і деякі фахові проблеми, які нині постають перед викладачами.

Тенденція до підвищення якості вищої освіти. Відомо, що поняття якості, яке містить, поряд із економічними, соціальні, пізнавальні та культурні аспекти освіти, сприймається як усеосяжна інтегральна характеристика освітньої діяльності, її результатів. Це зумовлено, передусім, об'єктивними чинниками: від якості людських ресурсів залежить рівень розвитку країни; якість фахової підготовки має забезпечувати конкурентоспроможність випускників вищої школи на ринку праці, а отже і рівень їх соціальної захищеності. Крім того, в умовах глобалізації, виникнення транснаціональної освіти якість вищої освіти стає чинником, який визначає саму можливість існування певного вищого навчального закладу незалежно від форми власності.

Висновки. Якість фахової підготовки має забезпечувати конкурентоспроможність випускників вищої школи на ринку праці на засадах неперервного навчання з використанням активних методів, які викликають інтерес до пізнання нового, розвивають творчий потенціал особистості. Позитивний досвід зарубіжних країн управління вищою освітою слід враховувати у навчально-виховному процесі вищої школи України.

Перспективи подальших наукових розвідок. Вважаємо за доцільне збільшити порівняльні наукові дослідження з метою вивчення позитивного досвіду з управління вищою освітою та запровадження цього досвіду в практичну діяльність ВНЗ України; визначені тенденції до побудови суспільства, яке безперервно навчатиметься повинні стати окремим науковим дослідженням.

Список використаної літератури

1. Сігаєва Л. Є. Навчання дорослих у системі неперервної освіти США і Франції / Лариса Сігаєва // *Неперервна професійна освіта: теорія і практика.* – 2001. – Вип. 1. – С. 183–191.
2. Сігаєва Л.Є. Неперервна освіта в Україні: її складові і тенденції розвитку / Л. Сігаєва // *Післядипломна освіта в Україні.* – 2001. – № 1. – С. 45–46.
3. Образование в современном мире: состояние и тенденции развития: [сб. ст.] / под ред. М. И. Кондакова. – М. : Педагогика, 1986. – 245 с.
4. Теоретические основы непрерывного образования / [В. Г. Онушкин, Е. И. Огарев, А. А. Загорский и др.]; под ред. В. Г. Онушкина. – М. : Педагогика, 1987. – 207 с.
5. Гаргай В. Б. О повышении квалификации учителей на Западе / В. Б. Гаргай // *Педагогика.* – 1992. – № 5/6. – С. 117–119.
6. Сорокоумова Г. Д. Теория и практика развития системы неформального образования в США // *Экспресс-информация НИИТиИП АПН СССР. Сер. Педагогика и народное образование за рубежом.* – М., 1991. – Вып. 3. – С. 21–25.

References

1. Sigaeva, L.E.(2001a). Adult continuing education system US and France. *Continuing professional education: Theory and Practice, 1, 183–191.* (in Ukr.).
2. Sigaeva, L.E. (2001b). Continuous education in Ukraine: composition and trends. *Postgraduate education in Ukraine, 1, 45–46.* (in Ukr.).
3. *Education in sovremennom myre: STATUS trends and development* (1986). In M.I. Kondakov (Ed.). Moscow: Pedagogic. (in Rus.).
4. Onushkyn, V.G., Ogarev, E.I., Zagorski, A.A. et al. (1987). *Theoretical Fundamentals continuously education.* In V.G. Onushkyna (Ed.). Moscow: Pedagogic. (in Rus.).
5. Harhaj, V.B. (1992). O Increase teacher qualifications in the West. *Pedagogy, 5/6, 117–119.* (in Rus.).
6. Sorokoumova, G.D. (1991). Theory and practice of development of the informal education system in the US. *Express-info of SRI LET APS-USSR. Series Pedagogy and public education abroad, 3, 21–25.* (in Rus.).

SIGAYEVA Larysa,

Doctor in Pedagogy, Professor, Chair of the of Educational Management and Adult Education Department, SHEI "Hryhoriy Skovoroda Pereyaslav-Khmelnysky State Pedagogical University"
e-mail: les2206@ukr.net

FOREIGN EXPERIENCE OF HIGHER EDUCATION MANAGEMENT: BASIC TENDENCIES

Abstract. The article deals with the problems of higher education in foreign countries; determined that the selection of the country's European integration – is an important stimulus for the success of economic and political transformation that can be the basis of national unity, the transition from a totalitarian to an open

democratic society. In these conditions the development of the education system and its fundamental reform should be the basis of reproduction of intellectual and spiritual potential of the people, out of national science and technology at the global level, the integration of Ukraine into the global cultural and economic space, because of the level of intellectual development of man largely depend the success of not only any industrial activity, but in general any sphere of life.

Based on the analysis of system processes of higher education in Europe and America, the author identifies the most characteristic trends of foreign higher education, that can be implemented in Ukraine

Key words: *education; higher education; management of higher education; training.*

*Одержано редакцією 31.05.2017
Прийнято до публікації 02.06.2017*